

4 Analüüsiks vajaliku ressursi planeerimine; tõlgendamispiiride teadvustamine

Nagu kvalitatiivsete uurimismeetodite puhul tavaline, on ka etnograafiline meetod ja eriti vaatlus **ajamahukas** nii selles mõttes, et andmete kogumine võtab aega, kui ka selles mõttes, et nende esitlemine nõuab aega ja tähelepanu. Etnograafiline meetod on paljuski subjektiivne, see tähendab, et tulemus sõltub vaatleja positsioonist, pädevusest ning kogemusest. Eeskätt vaatluse tulemusi ei tohiks kergekäeliselt üldistada, kuid erinevate inimeste poolt tehtud vaatlus aitab märgata juurdunud, sisseharjunud käitumisharjumusi, mis võivad edastada soovitud hoopis vastupidiseid väärtusi.

Etnograafilise meetodi eeliseks on see, et kvalitatiivne meetod on õpetlik: selle meetodiga andmeid kogudes ja analüüsides tunnetuse horisont paratamatult laieneb. Eeliseks võib lugeda ka asjaolu, et kvalitatiivsed uurimismeetodid võimaldavad mõnikord leida seda, mida enne ei osatud küsida.

Standardiseeritud küsitlusega andmekogumise ja analüüsi puhul on tulemuseni jõudmine vähem ajamahukas, aga sel juhul on oluline algusest peale läbi mõelda, mida saadud tulemustega peale hakata. Probleemiks võib osutuda see, et ankeetküsitlus annab ülevaate tendentsidest, aga ei anna vastuseid küsimusele, **kuidas** midagi võiks muuta.

Kogu analüüsi ajalist ressursi planeerides on oluline, et jääks aega analüüsitulemustega ka midagi teha. Esimese asjana tuleks neid koolipeerele kommunikeerida.

Vaatluse tulemusi on oluline arutada nõupidamistel, töökoosolekutel, õpenõukogus, õpilasesinduses, koosolekutel, õpilaskonverentsil, klassijuhatajatunnis.

Kogutud materjali saab kasutada arutelude algatamiseks mitmes erinevas vormis, näiteks saab vaatluste tulemusi dramatiseerida, analüüsi aluseks olevatest fotodest saab teha näituse. Vaatlustest saadud tähelepanekuid saab kasutada väärtuste dilemmade konstrueerimiseks, mis võimaldavad edaspidist väärtuste debatti.

Kui vaatluse tulemusi arutatakse, siis on oluline, et arutajad ei võtaks enda kohta käivaid tulemusi absoluutse tõena, vaid n-õ teise perspektiivina, võimalusena näha enda tegevust läbi kellegi teise silmade.

Vaatluse kui kvalitatiivse meetodiga töödeldud informatsiooni tõlgendamise puhul on üldse oluline meeles pidada, et tõlgendusi võib olla mitmeid. Siiski, ka kvalitatiivse meetodi puhul on olemas tulemused, kus teatud faktid mustvalgel esile tulevad: lahkust või vaenulikkust väljendav suhtlemine, negatiivsed hinnangud või distsipliin, hümni kaasalaulmine või mittelaulmine jne. Seega võib mõnikord osutada mõistlikuks esitada kogutud informatsioon süstematiseeritud kujul ning võimaldada koolikollektiivil tegeleda erinevatel viisidel esitatud tulemuste tõlgendamisega.

Kuna vaatlus on ressursimahukas, siis tuleks hoolega mõelda, millist aspekti koolikultuurist soovitakse vaatluste abil kaardistada, samuti on soovitatav, et vaatlust ja sellele järgnevat arutelu **koordineeriks** üks inimene. Sellisel juhul vähenevad erinevate andmekogujate ja analüüsi kaasatute omavahealise kommunikatsiooni probleemid. Samuti on oluline, et vastutav inimene teaks, kes, kuidas ja millise tulemusega on andmeid kogunud, ning suudaks jälgida ja hoida analüüsi ja arutelusid sellel kursil, milles alguses kokku lepiti. Uute võimaluste ja ideede tekkimisel peaks ta oskama informeerida kooli kollektiivi, ühisarutelu tulemusena uurimisküsimusi vastavalt täpsustunud vajadusele ümber sõnastades.